

Göç ýolunda çagasy doňup ölen owgan enesi: «Adamym eli bilen gar gatysykly ýeri gazdy...»

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Göç ýolunda çagasy doňup ölen owgan enesi: "Adamym eli bilen gar gatysykly ýeri gazdy..." GÖÇ ÝOLUNDA ÇAGASY DOŇUP ÖLEN OWGAN ENESI: «ADAMYM ELI BILEN GAR GATYŞYKLY ÝERI GAZDY...»

• *Türkiýä gelýärkä ýolda iki ýaşly çagasy doňup ölen owgan äraýalynyň hasratly kyssasy*

– Serhetdäki ogrular ýanymyzda näme bar bolsa sypyryp aldylar. Buzda we gatda sagatlap ýol ýöredik. Minutsaýyn agyrlaşyp barýan çagamý arkamdan düşürdim. Endamyny owkalaşdyrdym, el-aýaklaryny owkalamaga dowam etdim. Hiç hili peýdasy bolmady,

neressejik hereket edenokdy. Oguljygym ölen eken...

Şindi size bir owgan ene-atasynyň başyndan geçiren göç kyssasyny gürrüň bereýin.

Talibanyň ýurtda häkimiýeti ele alanyndan soň barha artýan we ykdysadyýetiň mazaly çökmegi zerarly ýetjek derejesine ýeten owgan göçhä-göçlügine bir-de şu penjireden seretmegiňizi isleýärin.

Serdar Azizi Owganystanyň paýtagty Kabulda merkezi hökümetde işleýän gullukçydy. Otuz ýedi ýaşly Azizi Yslam ylymlary edarasynda işleýärdi.

Ol aýaly Sita Azizi bilen birnäçe ýyl öň nikalaşdy we olaryň Muhammet atly bir çagalary dünýä indi.

Talibanyň 2021-nji ýylyň sentýabr aýynda Kabuly almagyndan soň Aziziler maşgalasy üçin ýurtda ýaşamak mümkin dälidi.

Galyberse-de, Taliban Serdar Azizä iki-üç sapar haýbat atyjylykly hat ýollap, ýurtdan çykmadyk ýagdaýynda, dürli gynamalara sezewar etjekdigini aýdypdy.

Hasam beter Sitanyň özelenip durmagy bilen 2021-nji ýylyň aýaklarynda maşgala Kabuldan çykmagy makul bildi we ahyrynda Eýrana aşdylar.

Eýranda iki aý töweregi galandan soň ylalaşyga gelnen bir bandanyň guramaçylyk edýän topary bilen Türkiýäniň serhedine tarap hereket etdiler.

• **Topardan üzülip galýarlar: gar, aňzakly gije...**

Azizi maşgalasy topar bilen bile Wanyň Çaldyran etrabyňyň çäğine barýar.

Sita Azizi göçegçiler üçin ölüm guýusyna dönen serhet ýakasy babatda «Çaldyran serhedi göçegçiler üçin iňňän howply we erbet» sözi bilen ünjüsini dile getirdi.

Hakykatdanam şeýle dälmi näme? Sowukdan doňup galanlar, ýyrtyjy haýwanlar şam bolanlar, bandalaryň gynamalaryna we jynsy zorlugyna uçranlar...

«Serhet ýakasyna geldik, sagat 16:00 töweregidi. Garaňky gatlyşansoň ýöremekçidik. Howa-da ýellidi we garlydy» diýip, Sita gürrüň berýär.

Topar ýöremäge başlaýar. Sita öňde, adamsy Serdar yzda we 26 aýlyk ogullary Muhammet kakasynyň arkasynda...

Toparyň yzyndan ýöräp barýan är-aýal belli bir wagtdan soň topardan üzülip galdy we Türkiýäniň araçäğine golaýlaşdy.

Bu ýerde az-owlak säginenlerinden soň özlerine salgy berilen ýoldan ýöremegi makul bildiler. Ýörediler. Sowuk, tipi, kar ve gece...

• **Ýollaryny kesen bandalar telefondaň başlap, çaganyň süýt emýän gutujygyna çenli, ýanlarynda näme bar bolsa aldy**

Az-owlak ýöränlerinden soň är-aýalyň «ogry» diýip atlandyran, Eýranyň araçäginde ele salan göçegçilerini talaýan, urup-ýenjip hossarlaryndan pul talap edýän, hatda aýal göçegçileri zorlaýan bandalar ýollaryny kesdi we olaryň puluny, hatda telefonlaryna çenli, ýanlarynda näme bar bolsa aldylar.

Hatda körpe Muhammet üçin alynan süýt çüýşejiğine we ýanlaryndaky suwuna çenli gaýgyрман aldylar.

Sita ol pursatlary şu sözler bilen gürrüň berdi:

– Ýoly bilemzokdyk. Topardanam üzülip galdyk. Soňam ogrular geldi. Telefonymyzy, pulumyzy, ýanymyzdaky bar zady alyp gitdiler, soň men gygyryp kömege çagyrdym. Sesimi eşden bolmady. Biz indi araçäkdedik, 3-4 sagat ýol ýöräp, serhet ýakasyndaky obalaryň birine aşmagymyz gerekdi.

• **Adamsyndan Sita: «Çaga seretsene, ne beýle agyrlaşýar»**

Ähli oňaýsyzlyklara garamazdan, är-aýal ýol ýöremäge dowam edýär.

Muhammet kakasynyň arkasynda we ene Sita yzda, ötlem-ötlem gerişleri aşjak bolup çyr-çytyr bolýarlar.

Birnäçe metrden soň Serdar çaga seretmek üçin aýalyna seslenipdir.

Şol pursatlary şu sözler bilen gürrüň beren Sita şeýle diýýär:

– Çaga ärimiň arkasyndady. Adamym birki gezek maňa «Çaga seretsene, näme birden agyrlaşdy-la?» diýdi. Seretdim, endamynyň goňras reňke girip başlandygyny gördüm. Badamjanyň reňki ýaly goňras reňke giripdi. Ýerde goýdum, el-aýaklaryny owkalaşdyrdym. Üýtgän zat bolmady, hereket ýokdy. Soňra ýañadandan adamymyň arkasyna hopba etdim, bir sagatlap ýol ýöredik.

Şol wagt Muhammediň ölen bolaýma ahmallygy ne Sitanyň, ne-de Serdaryň aklýna-oýuna geldi.

Çagajygynyň barha agyrlaşýan jansyz göwresi agyr ýoluň hupbatyny hasam agyrlaşdyrdy.

Sita sözünü şeýle dowam edýär:

– Götermek mazaly kynlaşdy. Ahyryn ýere düşürmeli bolduk. Ikilenç seretdim, bu gezek duw-ak bolupdy. Ýanymyzda berer ýaly zadymyz ýokdy. Süýtlerimizi-de ogrular talapdy. Suwam ýokdy. Ýanymyzda näme bar bolsa alypdylar...

• «Ýüregurşuny barladym, durandygyny duýdum, şol wagt ölendigini aňladym»

Serdar bar güýjüni jemläp, ýene bir gezek ogluny arkasyna aldy we gara bürenen zeminde mytdyllap ýollaryna dowam etdiler.

Belli bir wagtdan soň ýöräp bilmejek derejede ýadansoň, Serdar aýalyna ýol aşmaga ysgyn-mydarynyň galmandygyny aýtdy.

Sita şol pursatlary gürrüň berende barmaklary titreýär, gürrüň berdiğiçe sesi barha üzlem-saplam hala girýär.

Şol wagt barmaklary kesilen ellerini Sitanyň dyzynyň üstünde goýan Serdar garşysyndaky boýagy ýarçyk atan diwara seredýärdi.

Şeýle bir seredýärdi welin, aýalynyň gürrüň berýän zatlaryna garşysyndaky diwarda täzededen tomaşa edip duran ýalydy...

Gözleri nemlenen Sita bolsa ýuwdunyp, gürrüňini dowam etdirdi:

– Durman gar ýagýardy, ýerde-de ep-esli gar bardy. Soňra ärim ýadady we indi ýöremäge mejalynyň galmandygyny aýtdy. Balajygyma seretdim, el-aýaklary gop-goňurdy.

Ärim «Men indi ýöräbiljek däl, sen oglumyzy al-da, bileje gidiň» diýdi. Menem «Ýok, men aýal halyma ýeke özüm nirä gideýin?» diýdim. Ärimiň aýdanyny etmedim. Ogluma seretdim, gap-garady, hereket hem ýokdy. Ýürek urşuny barladym we ýüreginiň urgudan galandygyny syzdym. Şonda onuň ölendigini bildim...

Ärime ony arkasynda götermäge dowam etmegini aýtdym. Ölenem bolsa, balajygymyzy Türkiýä äkitmekçidik.

Otuz dört ýaşly ene Sita Azizi ýüzüni görkezmek islemedi
Sita elindäki mata bölejigi bilen gözýaşlaryny süpürýär. Ýygý-
ýygýdan adamsy bilen nazary kaklyşýar.
Adamsynyň sesini çykarman oturanyny, gürrüňine dowam etmek
üçin razylyk hasaplap, sözünü dowam etdirýär:
– Indi balajygymy men göterip başladym. Neressejik diýseň
agyrdy. Üstümüzde näme bar bolsa zyňdyk, şonda-da agyrdy.
Ýöremäge mejalym ýokdy, adamymam şeýledi.
Bir sagatdan soň oglumy arkamdan düşürdim. Ýene endamyny, el-
aýaklaryny owkalamaga durdum. Emma hiç hili peýdasy bolmady.
Ärim şonda-da «Git indi» diýip durdy. Meniňem ýöremäge
ýagdaýym ýokdy. Ýene öz diýenine tutdy: «Oglumyz öldi. Sen
bizi goý-da gidiber, biz bärde garaşarys».
Men nirä gideýin, gorkýan. Ogrular bar. Başyma näme geljegi
belli däl. «Gitjek däl» diýdim.

**• «Ärim eli bilen gar gatyşykly ýeri gazdy, gurt-guş iýmesin
diýip, balamyzy sellofan paketlere orap gömdük»**

Sita göýä gürrüňiniň ýüreginde bir ýumra dönen bölegine gelen

ýalydy.

Şu ýerini-de gürrüň beribilse, alty aý öňki şol sowuk ýolagçylykda doňan kalby eräýjek ýaly aýgytly we hasratly. Şol pursat ol uludan dem aldy we gürrüňini dowam etdi.

Adamsy çagajygy gömmek üçin Sitanyrazy edipdi. Olam ýeňlemegi, soň gelip çagasyny tapmagy makul bilipdi. Serdar golaýdaky bir boşlugy eli bilen gazdy. Gazandan soň ýanynda näme bar bolsa, jigerbentlerine oradylar we bileje üstüne gar gatyşykly gum sürdüler.

Şol wagt olaryň bar gorkusy aç möjekleriň Muhammediň naşyja jesedini iýmegidi.

Sita «Golaýymyzda bir çukur bardy. Ärim şol ýere gambling diýdi we eli bilen ýeri gazdy. Soňra ýanymyzda näçe sellofan paket bar bolsa, üstüni örtdük we gömdük. Möjekler iýäýmesin diýip ony pakede oradyk. Meniň şol ikiarada gözüm garaňkyrady, hiç hili ysgynym ýokdy. Ärim şul balajygymyzy ýere duwlap durka, zordan synlap duranym ýadyma düşýär. Ärimiň elligi ýokdy. Oglumy gömenden soň daş-töwerekdäki garlary üstüne sürdi we mazaly örtdi» diýdi.

Är-aýal perzentlerini gömen gar tūmmeginiň ýanynda biraz salym duranlaryndan soň, ýollaryna dowam edýär. El tutuşyp, taýmazlyga we galyň gara batmazlyga jan edýärler.

Ýeke agyz geplenmän geçilen bu hupbatly ýolagçylygyň soňuna gelnende, eýýäm gün dogupdy. Är-aýal uzaga çeken gijeden soňky argynlyklary ýetjek derejesine ýetensoň, ahyryn bir obanyň çetinden girýärler.

Söz gezegi ýene Sitada:

– Oguljygymy ol ýerde taşlap gaýtmak juda kyndy. Soňra ýolumyza dowam etdik. Bir ýarym sagat çemesi wagtdan soň Türkiýäniň bir obasyna ýakynlaşdyk. Ir sagat 8:00 töweregi oba giripdik. Öňki agşam 16:00-da ýola düşenimizdi. Oba girenimizde polisiýanyň awtoulagyny gördük. Polisiýa bölümine bardyk, yzda çagamyzyň ölendigini we gömüp gaýdandygymyzy aýtdym, yöne ol düşünmedi. Olam bir zatlary aýdýardy. Bizem olara düşünemzokdyk.

Göç ýolagçylygynda ogly Muhammedi gardyr topragyň astyna gömen Serdar Azizi gipotermiýa geçirdi

• Barmaklary ýanan Serdar Azizi «Tiz kömek» bilen hassahana ýerleşdirýär

Sita gürrüňiniň galan bölegini şu sözler bilen dowam etdi:

– Ylla aýaklarym ýok ýalydy, bidden aşagyny duýamokdym. Aýakgabymy çykardylar, çaý-nahar berdiler. Soňra ärimiň ellerini gördüler, onuň on barmagy-da gap-garady. «Tiz kömek» çagyrdylar. Ärimi golaýdaky hassahana äkitdiler.

Ýagdaýynyň erbetdigi görlensoň, bizi etrap hassahanasyna äkitdiler. Ol ýere gitdik, iki gün ýatyrdylar. Barmaklarynyň kesilmeli boljakdygyny aýtdylar. Ýogsam barmaklarynyň ujundaky garanyň tutuş endamyna ýaýrajakdygy aýdyldy. Men ilki rugsat bermedim, ýöne ýagdaýyň oýun-oýunjak iş dældigini görüp,razylyk bermeli boldum.

Üç aýlap hassahanada bolduk. Örän agyr günleri başdan geçirdik. Ahyrsoňy hassahananyň işgärleri wagtymyzyň dolandygyny we gidip biljekdigimi aýtdy. Emma biz hiç kimi tanamansoň, nirä gitjegimizi bilemzokdyk.

Ogly Muhammedi gömende gipotermiýa geçiren Serdar Aziziniň barmaklary kesildi

Serdar bilen Sita hassahanada bir owgan bilen tanyşýar, ol är-aýala arzan bahadan kireýine öý tapyp biljekdiklerini aýdýar we tapyp berýär.

Sita «Bir owgan bardy. Ol bize arzan bahadan öý bardygyny aýtdy. Öý eýesiniňem gowy adamdygyny aýtdy. Bizi ol ýere äkitdi. Öý eýesi edil häzir-ä gowy. Bir-iki haýyr-sahawat guramasyndan dört gezek kömek aldyk. Hassahanada ärim we meniň üçin şeýle bir agyr günler geçdi welin, balajygymyň gam-hasraty ýatdan çykdy» diýip gürrüň berdi.

• «Hemmeler soraýar, «nämüçin çagaň ýatan ýerine gitmediň?» diýip. Emma kalbymda nämeleriň köwsarlaýandygyny bilýän ýok

Är-aýaly agyr agyr sessizlik gaplap aldy. Soňra olaryň durmuşynda eşdip biljek iň agyr sowaly garabagyr ene Sitadan soramaly boldum:

– Ogluňyzyň aradan çykan ýerine gitmäge hyýallandyňyzmy, heý? Sitanyň agzyndan çykan birinji jümle diňe bir diwanyň bolan borram-boş otagynda ýaňlanan ýaly boldy.

Onuň agzyndan çykýan her bir söz soragyma gaharynyň gelendigini duýdurýardy: Soragamy, takdyramy?..

By gezek Sita hem aglady, hem gürrüňini dowam etdi:

– Kör-köpük pulumyz ýokdy, tanaýan adamymyzam ýok. Hem şol gün gije bolansoň, gömen ýerimizi hiç ýadyma düşürip bilemok. Diňe Çaldyran ýoludygyny ýada düşýär. Hemmeler soraýar, «nämüçin çagaň ýatan ýerine gitmediň?» diýip. Emma kalbymda nämeleriň köwsarlaýandygyny bilýän ýok. Başymdan nä günleriň geçendigini-de. Gijelerine uklap bilemok. Hiç kimiň mundan habary ýok. Maddy ýagdaýymyzam juda pes. Oglumyň hasraty hemişe ýüregimde ýaşar.

Sitanyň sözi gutaryp-gutarmanka, adamsy Serdar birinji gezek geplemäge başlady.

Serdar borram-boş öýi görkezip, işlemeýändigini, hiç zatlarynyň ýokdugyny aýtdy.

Gysgajyk ellerini dogra edýän ýaly ýokary galdyrýar we kesilen

barmaklaryny elleri bilen görkezip, indi galam hem tutup bilmeýändigini aýdýar.

Geň ýeri, Taliban ýollan hatynda Serdaryň dyrnaklaryny goparjakdygy barada haýbat atypdy.... Serdaryň indi barmaklary ýok.

Şenol BALY,
žurnalist.

28.08.2022 ý.

© The Independentturkish Publisistika